

ВІДГУК
офіційного опонента Пісоцької Леоніди Станіславівни
на дисертацію Большукіної Аліни В'ячеславівни
«Управління розвитком дошкільного навчального закладу на
адаптивних засадах»,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.06 – теорія і методика управління освітою

Соціально-економічний розвиток України на сучасному етапі зумовлює визначення нових пріоритетів і перспектив розвитку освіти, у тому числі дошкільної, та висуває високі вимоги щодо якісного навчання і виховання людини, здатної у перспективі успішно адаптуватися у соціумі.

На державному рівні, як зазначає автор дисертації, проблеми організації дошкільної освіти, управління нею відображені у Законах України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, „Про охорону праці”, у Положенні про дошкільний навчальний заклад тощо. Відповідно до нормативних документів дошкільний навчальний заклад забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток; соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту упродовж всього життя. Якість сформованості у дитини початкових, елементарних, науково обґрунтованих знань про себе та оточуючий світ, системи моральних цінностей, рівень сформованості життєвої компетентності та її успішна адаптованість у соціумі залежить від результативності управлінської діяльності керівника дошкільного навчального закладу.

Керівник нині, у свою чергу, для якісної результативності повинен використовувати новітні технології у своїй діяльності. Автор дисертації акцентує увагу на технології адаптивного управління, яка дає можливість ефективно здійснювати керівництво діяльністю дошкільного навчального закладу на усіх управлінських рівнях : керівник закладу – методист – вихователь.

Сказане дозволяє зробити висновок про актуальність теми дисертаційного дослідження Большукіної Аліни Вячеславівни.

Незважаючи на широке висвітлення питань управління соціально-педагогічними системами, адаптивного управління в освіті, управління розвитком дошкільної освіти в Україні, управління дошкільним навчальним закладом, поза увагою вітчизняних і зарубіжних науковців залишилися проблеми адаптивного управління дошкільним навчальним закладом, зокрема виникла необхідність розробки науково обґрунтованої та експериментально перевіреної моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах, на що і спрямована робота Большукіної Аліни Вячеславівни.

Ознайомившись із понятійно-термінологічним апаратом дослідження, зроблено висновок, що мету, завдання, об'єкт і предмет наукового пошуку

визначено коректно, а обґрунтованість наукових результатів роботи забезпечено шляхом ретельного добору методів дослідження.

Структура дисертаційної роботи науково виважена й логічно вибудована. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (237 найменувань, з них 6 іноземною мовою) і 12 додатків.

Перейдемо до аналізу основної частини дисертації, усі розділи якої взаємопов'язані та висвітлюють послідовність вирішення поставлених завдань.

У першому розділі – «Управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах у теорії та практиці» автором до розгляду запропоновано стан дослідженості наукової проблеми у педагогічній теорії та практиці. Виклад теоретичного напрацювання дисертанта розпочинається з аналізу педагогічної вітчизняної і зарубіжної наукової літератури, спрямованої на висвітлення основних засад управління дошкільним навчальним закладом, зокрема акцент зроблено на адаптивних засадах. На основі її аналізу автором ґрунтовно висвітлено підходи учених до змісту базових понять дослідження («дошкільна освіта», «управління», «управління соціальною системою», «дошкільний навчальний заклад», «управління розвитком дошкільного навчального закладу», «адаптивне управління» та ін.. Автор демонструє наукову дискусію й висловлює власну думку щодо їх розуміння та зв'язку між ними.

Вивчення та аналіз досліджень відомих науковців Л.Артемової, А.Богущ, О.Зайченко, К.Крутій, З.Плохій, М.Поташника, О.Мойсеєва, Т.Колодяжної та ін. дозволив авторові з'ясувати сутність управління дошкільним навчальним закладом та розкрити рівні управління ДНЗ (управлінський, педагогічний, рівень споживачів освітніх послуг, що надає ДНЗ), а також висвітлити основні підходи до формування організаційної структури управління у ДНЗ (стор. 27-31).

У першому розділі Аліною Вячеславівною визначено і ґрунтовно розкрито принципи управління ДНЗ, особливо зосереджено увагу на сутності принципу адаптивності (стор. 39-44) та виявлено, що означений принцип відповідає поняттю «адаптивне управління». На основі вивчення та аналізу праць Т.Борової, Г.Єльникової, О.Касьянової, І.Лапшиної, В.Петрова, Г.Полякової та ін. автором розкрито суть концепції спрямованої самоорганізації, котра покладена в основу адаптивного управління навчальним закладом та висвітлено особливості управління ДНЗ на адаптивних засадах.

Зауважимо, що зміст нової парадигми управління навчально-виховною роботою у ДНЗ на сучасному етапі передбачає орієнтацію на дитину та її потреби, створення умов для забезпечення всебічного розвитку особистості кожної дитини, орієнтацію педагогічних працівників на ефективну самокеровану індивідуальну та колективну діяльність у ДНЗ. Переконані, що для того, щоб управлінський процес на всіх рівнях управління був ефективним, кожен керівник, вихователь повинен мати чітке уявлення про

нормативно-правове забезпечення діяльності дошкільних навчальних закладів розвитку дітей в Україні, дотримуватись їх та забезпечувати чітке виконання. Позитивним у роботі є те, що автором здійснено ґрунтовний аналіз нормативно-правового забезпечення діяльності дошкільних навчальних закладів (закони України, укази президента України, акти Кабінету Міністрів України, накази та листи Міністерства освіти і науки України та інших міністерств), де описано сутність дошкільної освіти та визначено пріоритети її розвитку – організація діяльності начального закладу в інноваційному режимі, становлення системи моніторингу якості дошкільної освіти і впровадження комп'ютерних технологій у діяльність дошкільної освіти та ін. Детально проаналізовано зміст Базового компонента дошкільної освіти та державних програм «Я у світі», «Впевнений старт», «Дитина в дошкільні роки», «Дитина» (стор. 73-76).

У другому розділі “Науково-теоретичне обґрунтування моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах” обґрунтовано структуру та зміст моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах; визначено критерії, які були покладені в основу факторно-критеріальної (кваліметричної) субмоделі стану розвитку дошкільного навчального закладу.

З'ясовано, що моделювання управлінської діяльності базується на системі принципів і способів організації та побудови теоретичної й практичної діяльності, а також на вченні про цю систему – методологію. У роботі автором представлено модель управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах, котра має методологічне підґрунтя та побудована із позиції філософії та загальнонаукових підходів (системного, діяльнісного та ін.). Вона складається із складових: цільова, теоретико-змістовна, процесуально-технологічна та рефлексивно-коригувальна. Варто відзначити, що у розробленій та науково обґрунтованій автором моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах чітко сформульовано мету, завдання і очікуваний результат. Автором розкрито сутнісні характеристики технології реалізації запропонованої моделі в практику діяльності дошкільних навчальних закладів, в основу якої покладено кваліметричний підхід, що передбачає використання комплексу факторно-критеріальних моделей (авт. субмоделей). Кожний технологічний етап досліджуваного процесу детально представлено в роботі (підрозділ 2.3).

Привертає до себе увагу і третій розділ роботи “Експериментальна перевірка моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах”, де здійснено експериментальну перевірку моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах.

Автором розкрито принципи, які було покладено в основу експериментальної роботи (стор.147-148), виокремлено чотири етапи експериментальної перевірки розробленої моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу (організаційний, реалізаційний,

констатувальний та узагальнюючий) (стор.148-150) та експериментальні бази (п'ять ДНЗ м. Харкова та Харківської обл.). У дисертації досить чітко простежується логіка розгортання експериментальної перевірки моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах. Варто відзначити, що у підрозділі 3.1. детально описано організацію експериментальної перевірки та групи методів дослідження, зокрема емпіричного рівня, які використовувалися у ході експериментальної роботи (стор. 156-160). У підрозділі 3.2 подано результати експериментальної перевірки моделі розвитку дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах, показано позитивні зрушення в діяльності дошкільних навчальних закладів завдяки запровадженню авторської моделі.

Аліною Вячеславівною розроблено методичні рекомендації щодо впровадження моделі управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах, які можуть бути використані керівником дошкільного навчального закладу з метою забезпечення позитивної динаміки розвитку закладу, надання якісних освітніх послуг та забезпечення конкурентоспроможності ДНЗ. Подано інструкцію щодо використання запропонованої моделі для кожного суб'єкта навчально-виховного процесу у ДНЗ.

Викликає схвалення широка апробація результатів дослідження на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Дисертантка сформулювала аргументовані висновки, що відзначаються логікою і необхідним ступенем узагальнення, а її дослідження є завершеним, самостійним і науково переконливим. Практичне значення дисертаційного доробку доведено упровадженням результатів дослідження у навчально-виховний процес п'яти ДНЗ м.Харкова та Харківської обл., про що є відповідні довідки.

Варто зазначити наукову і практичну цінність розроблених методичних рекомендацій і скомпонованих дисертантом додатків до дисертації. Оцінюємо їх як свідчення ґрунтовності виконаного дисертантом джерельного пошуку, своєрідною доказовою базою сформульованих висновків, а також і як важливий практичний здобуток, що може бути корисним посібним знаряддям у навчально-виховному процесі керівниками дошкільних навчальних закладів.

Поряд з позитивною оцінкою дисертаційної роботи вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження і побажання:

1. У першому розділі роботи на стор. 42-54 дисертантка ґрунтовно розкриває сутність і провідні характеристики адаптивного підходу в управлінні соціально-педагогічними системами, акцентуючи увагу на специфіці адаптивного управління в школі, проте на нашу думку, варто було більше зосередитися на визначенні особливостей управління дошкільним навчальним закладом на адаптивних засадах, оскільки саме так звучить назва підрозділу 1.2 (стор.36).

2. У другому розділі роботи на стор.107 автор, спираючись на дослідження Г.Єльнікової, виокремлює шість умов діяльності дошкільного

навчального закладу, котрі відображені і на рис. 2.2. «Модель управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах», проте на стор. 131 Аліна Вячеславівна їх називає не умовами, а параметрами (факторами, критеріями). Вважаємо, що умови і критерії не є тотожними поняттями.

3. З метою підвищення рівня професіоналізму суб'єктів навчально-виховного процесу у ДНЗ дисертантка пропонує впроваджувати спецкурси «Моніторингові дослідження якості дошкільної освіти», «Сучасні підходи до управління науково-методичною роботою в ДНЗ», «Формування професійної культури керівника ДНЗ на основі інформаційно-комунікативних технологій» (стор. 138). Вважаємо, що доцільно було б розкрити їх зміст у роботі або у додатках до роботи.

Висловлені зауваження і побажання не заперечують позитивної оцінки та наукового рівня дисертаційної роботи.

Всебічний аналіз виконаної Большукіною Аліною Вячеславівною дисертаційної роботи дає підстави в цілому оцінити її як працю, яка має елементи новизни, теоретичне та практичне значення для педагогічної науки і зокрема робота розширює знання про технологію адаптивного управління в освіті, про управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах.

Наукові здобутки автора знайшли висвітлення в авторефераті та 20-ти публікаціях, серед них: 7 статей у наукових фахових виданнях України; 1 в зарубіжному науковому виданні.

На основі аналізу дисертації та автореферату, ознайомлення з працями, опублікованими за тематикою дисертації, відзначаємо актуальність здійсненого дослідження, достатній рівень обґрунтування наукових положень, висновків і рекомендацій, новизни й повноти висвітлення матеріалів дослідження в опублікованих працях, робимо висновок, що дисертаційна робота «**Управління розвитком дошкільного навчального закладу на адаптивних засадах**» заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук і наведених у «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 р. (пп. 9, 11, 12, 13, 14), а її автор – **Большукіна Аліна Вячеславівни** – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.06 – теорія і методика управління освітою.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,

декан факультету дошкільної освіти

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Л.С.Пісоцька

Підпис Л.С.Пісоцької підтверджую

начальник відділу кадрів

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

В.М.Барановська

Відгук на дисертацію

18.12.2015р.